

Наталія Чучман

КАЗКА В ЖИТТІ ДОШКІЛЬНИКА

казка, один із жанрів усної народної творчості (фольклору), існує у всіх народів світу віддавна. У ній втілено світогляд народу, його сподівання, його мрії. За всіма образами казки – дивовижними, страхітливими, кумедними, – ховаються неосяжні глибини народного життя. Вона не просто чиясь вигадка, а є духовною спадщиною багатьох поколінь.

Казка супроводжує нас з раннього дитинства, – відтоді, коли мама читала нам «Курочку Рябу» та «Колобка» і протягом усього нашого життя, адже, уже дорослими, ми із задоволенням читаємо казки нашого дитинства своїм дітям та онукам. Буває так, що дорослі, розповідаючи власні казки для своїх дітей, згодом публікують їх і вони стають відомими й цікавими багатьом поколінням. Так було і з Наталею Забілою, яка розповідала придумані нею казки для своєї донечки Ясочки, а також із Астрід Ліндгрєн, яка створила образи веселої Пєппі Довгоїпанчохи та веселого товстуна Карлсона, який живе на даху. Відомий педагог Василь Олександрович Сухомлинський не лише сам писав короткі та повчальні казки для дітей, але і вчив дітей вигадувати їх, особливо про природу, добро, навколишній світ, в якому безліч таємниць, котрі маленька дитина відкриває за допомогою казки.

У навчально-виховному процесі казка займає провідну роль. Заняття в садочку часто проходять в ігровій формі, на яких часто використовують казкові персонажі. Так, на заняттях з математики діти молодшої групи вчаться рахувати за допомогою персонажів казки «Теремок». Скільки звірів було в теремку? Запам'ятовують порядкову лічбу: хто перший прийшов у теремок, хто другий, третій і т.д. У середній групі діти викладають і порівнюють за величиною персонажів казки «Колобок». На заняттях з історії дошкільнята вчаться вигадувати історії про іграшкових персонажів, розповідати казку за картинками. Дітям пропонується серія картинок із певним сюжетом, з якими потрібно вигадати казку, пам'ятаючи при цьому, що кожна казка має початок, середину і закінчення.

У садочку раз на тиждень проводиться заняття, яке так і називається «Казка». Це серія занять, де на першому з них вихователь читає дітям казку, наприклад, «Рукавичку». Її читання відбувається у певному місці. Організувати це місце може кожен по-своєму, але тут повинна бути особлива, казкова обстановка, певна атмосфера.

На другому занятті діти обігрують цю казку, пробують вживатися в образи, розвивати акторські здібності за допомогою голосу, міміки, жестів. Далі розповідають казку за допомогою ілюстрацій. На наступному занятті діти відповідають на запитання за змістом цієї казки. І на останньому занятті діти моделюють дану казку за допомогою певних моделей. Наприклад, за допомогою квадратів, однакових за кольором, але різних за розміром. І кожного персонажа вони зображають за допомогою відповідного квадрата: мишку – найменшим квадратом, бо вона найменша, а ведмедя – найбільшим квадратом, бо, відповідно, він є найбільшим з них. Тобто казка є своєрідною вербальною моделлю. З допомогою неї можемо навчати дітей математики і розвивати їхню мову, знайомити із звичаїми та традиціями народу, національним одягом та побутом.

Обігрування казок – цікавий, потрібний процес, в якому беруть участь, окрім дітей, вихователь й, звичайно, батьки, які є найвдячнішими глядачами. Діти, які не задіяні у виставі, також можуть залучатись до підготовки вистави. Так, їм можна запропонувати

ти виготовити квитки, допомогти намалювати афішу. А ще старші дошкільники можуть виступати не лише як актори, але і як декоратори, готуючись до показу, наприклад, настільного чи пальчикового театру. Тоді вони виступають першими помічниками вихователя. Сам процес підготовки до такої вистави перетворюється на захопливу гру.

А чи часто ви вдома читаете своїм дітям казки?

Мало-помалу в окремих сім'ях взагалі відмирає традиція спілкування дорослих з дитиною завдяки казці. Такий діалог охоче перекладають на дитсадок, на радіо і телевізор. Тим часом, хіба не є казка одним з найдоступніших та найефективніших засобів впливу дорослих на внутрішній світ дитини? Звичайно, можна і без казок привчити дитину засинати. Можна врешті-решт, багато чого домогтися такого, що коштувало б нам мінімум зусиль. Але чи не обійдеться, гляди, згодом той наш мінімум дорогою ціною для школи, для суспільства та й для нас же самих? «Дуже важко, – зазначав Василь Олександрович Сухомлинський, – виховувати підлітка там, де надто легко іде виховання в роки дитинства». Коли бачиш у школі порожні, до всього доброго байдужісінькі очі, коли бачиш учня украй невихованого, занедбаного, чи й не тому це, що батьки свого часу на ньому постійно економили? Що ні в ранньому, ні в пізньому його дитинстві ніхто жодного разу не присів увечері в нього біля ліжка, не співав йому ніколи коліскової, не розповів казки, вважаючи те всіляким там сентиментальним непотребом, старосвітськими забобонами й пережитками! І це тоді, коли ці півгодини перед сном, можливо, найкращі, найзначиміші і для батьків, і для дитини.

Вечір. Натомлене за день, ваше серце шукає, поетовими словами кажучи, «ласкавих ліній і негострих фарб». Набігався, натомився добряче й малий ваш котигорошок. Вередує, очка тре – спати, ясно, хоче. А заснути нездужає.

*Лягай, дитино, лягай. Бачиш, онде
Заглядає в шибку казка сивими очима,
Материнська добра ласка в неї за плечима...*

Яка сьогодні у нас казка? Про Цибуліно читаємо? Авжеж про Цибуліно.

Тихо струмує лагідний мамин голос. Дві-три сторінки всього, а денні клопоти поволі даленіють. Зникають потроху всі кривди та сльози. Омиті доброю казкою оченята поринають у сон...

І якщо так щовечора? Це ж тільки в дошкільному віці дві з половиною тисячі отаких півгодин! Дві з половиною тисячі доторків до казки, до слова, до душі дитячої! Скільки ж це простору для думки, для почуттів, для уяви! Якщо, безперечно, були ті хвили. Але це вже залежить тільки від нас, від дорослих. Як важливо по перших роках життя здружити дитину з книжкою! По-доброму, по-людськи звести їх, як друзів, на подальше. «Чого Івась навчиться, того й Іван знатиме» – кажуть у народі. Ой, недарма кажуть!

Використана література:

1. Весняні обрії / Літературно-критичний альманах про дитячу літературу. – Київ: Веселка, 1969.
2. Казки народів світу. – Київ: Веселка, 1989.
3. Павленко С. Заглядає в шибку казка // Урок української мови. – 2005. – № 11–12.

